

Helaas voor Europa hebben Trump, Xi en Poetin meer belangstelling voor macht dan voor recht

Posted on 19 november 2026 by Johannes Vervloed

Op 19 november ontvangt de Chinese president Xi Jinping zijn Amerikaanse en Russische ambtsgenoten Donald Trump en Vladimir Poetin. De ontmoeting van de drie wereldleiders vindt plaats *en marge* van de 33ste top van de Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC) in het Chinese Shenzhen. Het is de eerste keer na de Tweede Wereldoorlog dat de leiders van China, de Verenigde Staten en Rusland bijeenkomen.

Wat staat op de agenda? Een nieuw 'Jalta', naar voorbeeld van de conferentie waar Franklin D. Roosevelt, Jozef Stalin en Winston Churchill in februari 1945 afspraken maakten over hun invloedssferen?

Geen afgebakende agenda

Er is nog geen afgebakende agenda. Maar ongetwijfeld zal er gesproken worden

over (het gevaar van) AI, over handel – wellicht met een verlenging van de op de laatste top tussen Xi en Trump afgesproken wapenstilstand – en over internationale *hotspots* als het Midden-Oosten en Oekraïne.

Trump zal aandringen op terughoudendheid van China en Rusland voor wat betreft steun aan Iran, in het bijzonder wapenleveranties. China zal stellen dat het voorkomen van nieuwe aanvallen van de VS op Iran een prioriteit is, terwijl er mogelijk een afspraak komt waarbij Iran onder zeer strenge voorwaarden beperkt uranium mag verwerken voor civiele doeleinden. Over Oekraïne is niet meer dan een intentieverklaring te verwachten.

De VS willen de top gebruiken om afspraken te maken over vermindering van de nucleaire arsenalen van de drie grootmachten. Trump wil een nieuw verdrag bespreken om de verdere ontwikkeling en uitbreiding van kernwapens te stoppen, nadat het verdrag tussen de VS en Rusland in februari afliep. De VS dringt erop aan dat ook China vanwege zijn snelgroeiende arsenaal hieraan deelneemt. Xi zal daar naar verwachting *non-committal* op reageren. Hij wil eerst op gelijke hoogte komen, voordat China eventueel bereid is tot gezamenlijke reducties.

Uiteenlopende belangen

Meer in het algemeen kan gesteld worden dat de drie leiders uiteenlopende belangen hebben.

De VS wil – behalve een vermindering van de nucleaire arsenalen – een beheersing van de strategische rivaliteit met China. Trump zal voorts aansturen op een diplomatiek succes waarmee hij zich als wereldleider kan profileren.

Voor Poetin is internationale erkenning van Rusland als gelijkwaardige grootmacht belangrijk. De top kan een dergelijke erkenning geloofwaardiger maken.

Zoals inmiddels bekend, is Poetin uit op een herziening van de Europese veiligheidsarchitectuur. Hij wil meer ruimte voor de Russische invloedssfeer in Oost-Europa. Hij probeert dat te realiseren in het kader van een overeenkomst over beëindiging van de oorlog in Oekraïne.

Xi Jinping op zijn beurt streeft al langer naar erkenning van China als gelijkwaardige wereldmacht tegenover de Verenigde Staten. Hij zet daarvoor in op een

stabilisering van de verhouding met Washington, zonder Chinese strategische belangen op te geven.

Tevens wil Xi een bevestiging van China's centrale positie in Azië alsmede een grotere internationale rol als 'morele' bemiddelaar en architect van een nieuwe wereldorde. China wil niet rechtstreeks betrokken worden bij onderhandelingen over Oekraïne.

Nieuwe driedeling

Komt er een nieuwe verdeling van de wereld in invloedssferen? Dat is het interessantste en tegelijkertijd gevaarlijkste aspect van de bijeenkomst. Er tekent zich namelijk een mogelijke driedeling af:

– Een Amerikaanse invloedssfeer op het westelijk halfrond, inclusief bijzondere aandacht voor Latijns-Amerika en behoud van de Amerikaanse strategische positie in de rest van de wereld;

– Chinese dominantie in Oost-Azië, met hereniging met Taiwan als strategisch doel en een grotere invloed op de internationale economische en politieke orde;

– Herstel van de Russische invloedssfeer op het territorium van de voormalige Sovjet-Unie, inclusief Oekraïne, en erkenning van een bijzondere Russische positie in de Europese veiligheidsorde.

Rusland losweken van China

De gedachte achter dit alles is dat de drie grootmachten elkaar niet langer primair zien als tegenstanders die elkaars invloed moeten terugdringen, maar als machtscentra die onderling afspraken kunnen maken over de grenzen van hun invloed.

De genoemde belangen van de drie leiders lopen echter niet parallel. Zo hebben de Verenigde Staten weinig belang bij een Rusland dat volledig afhankelijk is van China, omdat daarmee de Russisch-Chinese strategische samenwerking verder zou worden versterkt en de Amerikaanse positie zou verzwakken.

De VS willen Rusland juist losweken van China en terughalen in het westerse kamp. De VS hebben derhalve belang bij een de-escalatie van de betrekkingen met

Rusland. De Amerikanen zien met lede ogen aan dat Rusland en China steeds vaker gezamenlijk optrekken bij hun pogingen de wereldeconomie te 'de-dollariseren' en alternatieve instituties op te richten voor het door de VS gedomineerde Bretton Woods-systeem.

Poetin lijkt bereid tot de-escalatie, op voorwaarde dat de VS meewerken aan een beëindiging van de oorlog in Oekraïne op voor Rusland gunstige voorwaarden. De VS lijkt daartoe maar ten dele bereid.

Voor China is hereniging met Taiwan belangrijk. De VS zal daartoe echter niet het groene licht geven. Het zal niet verder willen gaan dan een bevestiging van de positie die de VS al decennialang innemen, onder het mom van *strategic ambiguity*.

Bovendien hebben India, Japan, Turkije, Saoedi-Arabië, Brazilië en andere regionale machten hun eigen ambities. Zij zullen zich niet zonder meer voegen naar afspraken tussen de drie presidenten.

Geen Europeanen aan tafel

En Europa? Ons continent is militair afhankelijk van de Verenigde Staten, economisch sterk verweven met China en betrokken bij de uitkomst van de oorlog in Oekraïne. Maar bij de top in Shenzhen zitten geen Europese landen aan tafel en ook de Europese Unie niet.

Dat is voor Europa wel een probleem. Wanneer Trump en Poetin overeenstemming zouden bereiken over Oekraïne, kan Europa voor een voldongen feit worden geplaatst. Wanneer Trump en Xi afspraken zouden maken over Taiwan – wat, zoals gezegd, niet echt waarschijnlijk is -en de veiligheid in de Indo-Pacific, kunnen ook Europese belangen worden geraakt.

De ironie is dat de Europese Unie zichzelf graag presenteert als een geopolitieke speler, maar bij een mogelijke herschikking van de internationale machtsverhoudingen niet eens een stoel aan tafel heeft.

Belangrijkste vraag

Het werkelijke belang van Shenzhen is niet een nieuw Jalta, maar dat de leiders van de drie kernmachten een wereldbeeld delen, waarin de internationale orde niet

langer primair wordt bepaald door internationaal recht en multilaterale instellingen, maar door de onderlinge machtsverhoudingen tussen China, de Verenigde Staten en Rusland. Dat is een ontwikkeling die kleinere landen en zeker de Europese Unie zorgen moet baren.

Er is bovendien sprake van een historische paradox. Na de Tweede Wereldoorlog hebben de Verenigde Staten juist een internationale rechtsorde helpen opbouwen om te voorkomen dat grootmachten de wereld opnieuw onderling zouden verdelen. Trump heeft dat idee losgelaten. Hij is slechts geïnteresseerd in een overeenkomst met Xi en Poetin.

Wordt de internationale rechtsorde definitief ten grave gedragen en vervangen door een wereld waarin macht het recht bepaalt? Dat is de belangrijkste vraag die in Shenzhen vermoedelijk zal worden beantwoord.

Wynia's Week *verschijnt 156 keer per jaar en wordt* ***volledig mogelijk gemaakt*** *door de donateurs. Doet u mee?* ***Doneren kan zo****.* ***Hartelijk dank!***